

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Arenen lausunto lukiodiplomiselvityksestä

VN/2062/2020

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene pitää lukiodiplomien kehittämistä tärkeänä. Lukiodiplomit tukevat erityisesti taito- ja taideaineiden sekä sellaisten alojen opiskelua lukio-opintojen aikana, joilla ei ole omaa oppiainetta lukiossa. Lukiodiplomien käyttöä tulevaisuudessa ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnoissa voi olla mahdollista, mutta kaikilla lukiolaisilla on oltava mahdollisuus suorittaa diplomeja. Toinen edellytys on diplomien kehittäminen yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Diplomien laajuuden ja arvioinnin tulee myös perustua yhdenvertaisiin linjauksiin.

Lukiodiplomin käyttö ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintajärjestelmä on viime vuonna uudistettu kokonaisuudessaan. Todistuvallinnan merkitystä kasvatettiin ja uudella AMK-valintakokeella valitaan valtaosa loppuista opiskelijoista suomen- ja ruotsinkielisiin tutkinto-ohjelmiin. Keskeinen periaate uudistuksessa oli, että valintaperusteet ovat hakijan näkökulmasta ennustettavat. Siksi uusia, merkittäviä muutoksia valintajärjestelmään tulee tehdä vain hyvin perustellusta syystä ja siten, että hakijoiden tasavertaiset mahdollisuudet ja kohtelu varmistetaan.

Ammattikorkeakoulujen halukkuus diplomien käyttöön opiskelijavalinnoissa riippuu vahvasti diplomien sisällöistä sekä vastaavuudesta ammattikorkeakoulujen koulutusalojen kanssa. Diplomi on opiskelijavalinnassa merkityksellinen, jos se sisältä valintojen kannalta merkityksellistä ja vertailukelpoista tietoa hakijoiden osaamisesta. Korkeakoulut tulee pitää aktiivisesti mukana diplomien kehittämistyössä, jos tavoitteena on laajentaa diplomien käyttöä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa.

Lukiodiplomien tarjonta, arviointi ja sisällöt

Diplomien käyttöönotto opiskelijavalinnoissa edellyttää niiden tarjonnan ja arvioinnin kansallista kehittämistä.

Keskeinen kysymys on lukiolaisten tasavertainen mahdollisuus lukiodiplomien suorittamiseen.

Toinen merkittävä haaste diplomeihin liittyen koskee niiden arviointia. Ylioppilastutkinnon arvostelu perustuu kansalliseen arviointiin, jolloin arvosanojen vertailtavuus on varsin hyvä. Ammatillisten tutkintojen arvosanojen vertailtavuudessa ongelmana on, että yhteisistä tutkintojen perusteista huolimatta arviointikriteerit vaihtelevat oppilaitoskohtaisesti merkittävästi.

Lukiodiplomien tulisi vastata korkeakoulujen koulutusaloja, jolloin niiden käyttö olisi mahdollisimman selkeää ja koulutusalan liittyviä valmiuksia esiin tuovaa. Esimerkiksi nykyinen liikunnan lukiodiplomi

antaa osin valinnan kannalta relevanttia tietoa liikunnanohjaajan ammattikorkeakoulututkintoon hakevista opiskelijoista, mutta diplomin sisältöä voitaisiin kehittää koskemaan laajempia liikuntaan liittyviin teemoihin, eikä pelkästään lukiolaisen oman liikunnallisuuden arviointia.

Samoin luonnonvara-alaa tai kestävä kehityksen teemaa käsittelevät lukiodiplomit voisivat olla hyödyllisiä opiskelijavalintojen kannalta. Esitetyistä uusista diplomeista teknologian lukiodiplomilla on selkeämmin vastine ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnassa kuin yrittäjyyden ja työelämäosaamisen diplomeilla.

Valintojen kannalta on myös keskeistä, että diplomien arvosanat tulevat Koski-tietokantaan samassa aikataulussa ylioppilastutkintotietojen kanssa.

Kulttuurialan opiskelijavalinnat ja lukiodiplomi

Pääosa lukiodiplomeista kohdentuu aloille, jotka ammattikorkeakoulutuksessa ovat osa kulttuurialan tarjontaa – kuvataide, media, musiikki, tanssi ja teatteri. Kulttuurialan valintakokeissa ei käytetä samoja valintatapoja kuin muilla koulutusaloilla (todistusvalinta ja AMK-valintakoe), vaan valinnat tehdään pääasiassa korkeakoulukohtaisilla valintakokeilla.

Ammattikorkeakouluihin hakeutuu opiskelijoita lukiotaustan lisäksi myös ammatilliselta toiselta asteelta – kolmannes valituista opiskelijoista on suorittanut vain ammatillisen tutkinnon. Jos lukiodiplomi kytketään vahvasti osaksi ammattikorkeakoulujen kulttuurialojen opiskelijavalintaa, eri väyliä tuleville hakijoille tulisi järjestää erilaisia hakujonoja, eikä se ole kulttuurialan koulutusmäärillä tarkoituksenmukaista.

Lukiodiplomin käyttö kulttuurialan opiskelijavalinnoissa on ongelmallista toteuttaa siten, että eri koulutustaustaiset hakijat olisivat yhdenvertaisessa asemassa keskenään. Tämän vuoksi kulttuurialan kouluttajat eivät ole valmiita sitoutumaan nykymuotoisen lukiodiplomin ottamista kiinteäksi osaksi opiskelijavalintaa. Diplomia saattaa olla mahdollista hyödyntää nykyistä laajemmin esimerkiksi valintoihin liittyvissä ennakkotehtävissä.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Mervi Vidgrén

Petri Lempinen

Puheenjohtaja

Toiminnanjohtaja